

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 288/2010-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. júna 2010 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti D., s. r. o., Ž., zastúpenej advokátom JUDr. M. R., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti D., s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. februára 2010 doručená sťažnosť spoločnosti D., s. r. o., Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného

v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že žalobou z 26. augusta 1999 sa sťažovateľka na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) domáhala proti žalovanému (Č., a. s.) *„aby súd uložil povinnosť žalovanému postupovať pri stanovení výšky poistného plnenia podľa čl. 9 bod 2 Všeobecných poistných podmienok (VPP) a zaplatiť žalobcovi poistné plnenie v súlade s čl. 9 bod 2 VPP vo výške poistnej čiastky určenej článkom 5 poistnej zmluvy po odpočítaní trosiek predmetu poistenia a už zaplateného poistného plnenia spolu s úrokom z omeškania od 13. 10. 1997 až do zaplatenia“*. Krajský súd v poradí prvým rozsudkom v tejto veci sp. zn. 58 Cb 40/99 z 25. októbra 2001 žalobu sťažovateľky zamietol. Podľa jej tvrdení krajský súd jej predmetný rozsudok nedoručil ani po viac ako dvoch rokoch od jeho vyhlásenia, a preto sa domáhala jeho doručenia prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním z 19. mája 2003, na základe čoho krajský súd predmetný rozsudok sťažovateľke doručil až 3. júna 2003, avšak s už vyznačenou doložkou právoplatnosti (10. december 2001). Na základe odvolania sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu, ktoré odôvodnila tým, že krajský súd nesprávne vyznačil právoplatnosť napádaného rozsudku, ako aj tým, že krajský súd sa podľa nej dopustil pri prerokúvaní veci viacerých procesných pochybení, a tiež, že nesprávne právne posúdil jej žalobu, a napokon, že krajský súd neodôvodnil rozsudok, najvyšší súd *„rozsudkom“* (správne malo byť uznesením, pozn.) sp. zn. 5 Obo 177/03 z 25. januára 2005 zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na nové prerokovanie a rozhodnutie, pričom podľa sťažovateľky najvyšší súd v tomto svojom rozhodnutí vyslovil pre ďalšie konanie záväzný právny názor, podľa ktorého sťažovateľka podala žalobu o plnenie podľa § 80 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), a nie určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c) OSP.

Po vrátení veci krajskému súdu bolo vo veci nariadené a vykonané znalecké dokazovanie, a potom krajský súd rozsudkom sp. zn. 58 Cb 40/99 z 2. septembra 2008 žalobu sťažovateľky opätovne zamietol, proti čomu sa sťažovateľka opätovne odvolala, avšak najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 rozsudok krajského súdu potvrdil, avšak z iného dôvodu, než z akého rozhodol krajský súd. Krajský súd považoval žalobu sťažovateľky za nedôvodnú z dôvodu, že podľa jeho názoru žalovaný sťažovateľke plnil v súlade s uzavretou poisťnou zmluvou, avšak najvyšší súd považoval zamietnutie žaloby sťažovateľky za správne z dôvodu premlčania ňou v žalobe uplatneného nároku na plnenie.

Porušenie základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľka odôvodňuje tým, že najvyšší súd nenapravil ňou tvrdené pochybenie krajského súdu, ktorý vo svojom rozsudku podľa nej nevysvetlil, z akého dôvodu sa pri rozhodovaní stotožnil so závermi znaleckého posudku, ktorý dal na svoje náklady vypracovať žalovaný, a nie k znaleckému posudku vypracovanému súdom ustanoveným súdnym znalcom, a tiež z dôvodu, že najvyšší súd sa podľa sťažovateľky odchýlil od záväzného právneho názoru, ktorý v tejto veci najvyšší súd vyslovil už vo svojom skoršom rozhodnutí, pričom sťažovateľka je toho názoru, že ak by sa najvyšší súd pridržiaval tohto právneho názoru, nemohol by dospieť k záveru, že nárok sťažovateľky bol premlčaný.

V uvedených súvislostiach sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

«... prvostupňový súd a ani odvolací sa vôbec nevysporiadali s dvoma rozdielnymi znaleckými posudkami vypracovanými znalcom poisťovne Ing. S. a súdnom určeným znalcom Ing. K. a ani jeho znaleckou výpoveďou. ...

Odvolací súd v rozpore s právnym názorom vysloveným už v jeho skoršom rozhodnutí potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa avšak z iného právneho dôvodu ako prvostupňový súd.

Sťažovateľ poukazuje na to, že po celý čas konania sa sťažovateľ domáhal poisťného plnenia z poisťnej zmluvy a jeho výška bola len upresnená. Sťažovateľ nenesie a nemôže na svoju ťarchu niesť tú skutočnosť, že Krajský súd v Bratislave nedoručil sťažovateľovi

rozsudok a následne nezákonným vyznačením doložky právoplatnosti tento uložil do archívu ešte v roku 2001. Krajský súd začal konať opätovne vo veci dňa 22. 9. 2005, t. j. až po 4 rokoch. Sťažovateľ poukazuje na to, že pokiaľ by bol sťažovateľ ešte počas konania v roku 2001, keď nebol zastúpený advokátom, súdom riadne poučený o správnom znení, prípadne skladbe žalobného petitu, sťažovateľ by tento svoj návrh vyčíslil aj vo finančnom vyjadrení. Krajský súd v Bratislave však riadne účastníka konania nepoučil a ani nevyzval, aby svoje podanie opravil alebo doplnil, iba bezdôvodne a protizákonne návrh sťažovateľa zamietol. Máme za to, že sťažovateľovi nemohla a ani neplynula žiadna premlčacia lehota, lebo túto dĺžku konania zapríčinil výlučne iba prvostupňový súd – Krajský súd v Bratislave svojím nezákonným rozhodnutím a nesprávnym postupom, čo bolo aj zrušujúcim dôvodom odvolacieho súdu – Najvyššieho súdu SR. ...

Máme preto za to, že zo žalobného návrhu bolo jasné, že sťažovateľ sa domáhal poistného plnenia z poistnej udalosti. Pokiaľ súd sa nestotožnil so znením žalobného petitu, bolo povinnosťou súdu účastníka ihneď na začiatku konania vyzvať na jeho opravu, resp. doplnenie a upresnenie a súčasne riadne účastníka, ktorý nebol zastúpený advokátom, poučiť o znení žalobného petitu, čo však súd nikdy neurobil.

Sťažovateľ taktiež poukazuje na rozdielnosť právneho názoru odvolacieho súdu – Najvyššieho súdu SR uvedeného vo svojom rozhodnutí č. k. 5 0bo 177/03 zo dňa 25. 1. 2005, keď odvolací súd uvádza: „Ak vznikne poistnému žalobcovi škoda v dôsledku poistnej udalosti, je na mieste žaloba na poskytnutie plnenia k náhrade škody z poistnej zmluvy voči žalovanej poisťovni v zmysle ust. §-u 80 písm. b) O. s. p. V takomto prípade nie sú splnené predpoklady pre určovaní žalobu podľa ust. §-u 80 písm. c) O. s. p. Vzhľadom na to, že žalobca si uplatnil žalobu podľa §-u 80 písm. b) O. s. p. a krajský súd nesprávne posudzoval jeho žalobu podľa ust. §-u 80 písm. c) O. s. p. Najvyšší súd SR napadnutý rozsudok zrušil podľa ust. §-u 221 ods. 1 O. s. p. a podľa ods. 21 citovaného zákonného ustanovenia vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. V novom konaní bude úlohou krajského súdu posúdiť nárok žalobcu podľa ust. §-u 80 písm. b) O. s. p. a o veci znovu rozhodnúť“

Vo svojom ďalšom rozsudku č. k. 4 0bo 170/2008 zo dňa 16. 12. 2009 však už Najvyšší súd rozdielne uvádza: „že z takto označeného návrhu na začatie konania nevyplýva, že žalobca si uplatnil právo na vyplatenie poistného plnenia. Preto s odkazom na ust. §-u 397 Obchodného zákonníka námietku vznesenú žalovaným, odvolací súd označil za

dôvodnú. “ Sťažovateľ zastáva ten právny názor, že v danej veci nejde o určenie platnosti či neplatnosti poisťnej zmluvy, ale výlučne o uloženie povinnosti poisťovní plniť podľa poisťnej zmluvy.

Najvyšší súd SR však túto svoju zmenu a rozdielnosť právneho názoru vôbec ničím nezdôvodnil, čím došlo k porušeniu práv účastníka konania. Sťažovateľ má teda za to, že ak odvolací súd v rozpore s právnym názorom vysloveným už v jeho skoršom rozhodnutí, potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa z iného právneho dôvodu ako prvostupňový súd, rozhodol tak v rozpore so zásadou dvojinštančnosti, pretože znemožnil sťažovateľovi uplatnenie práva domáhať sa riadnym opravným prostriedkom preskúmania skutkových tvrdení a právnych záverov prvýkrát použitých až v konečnom rozsudku odvolacieho súdu. V tomto štádiu konania už sťažovateľ nemal možnosť zaujímať k skutočnostiam odôvodňujúcim iný právny záver odvolacieho súdu stanoviská, navrhovateľ dôkazy na ich vyvrátenie alebo aspoň spochybnenie a vyjadrovať sa aj k ich právnej relevantnosti vo vzťahu k predmetu konania.»

Namietané porušenie základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy sťažovateľka odôvodnila takto:

„... zákonným sudcom od zrušenia rozsudku Najvyšším súdom SR v roku 2005 bol JUDr. P. P., iba na poslednom predvolaní na pojednávaní a na samotnom pojednávaní dňa 2. 9. 2008 už pojednávala sudkyňa JUDr. J. G., ktorá na pojednávaní ničím nezdôvodnila zmenu zákonného sudcu konajúceho doposiaľ vo veci, pričom nebolo dané účastníkom poučenie o možnosti namietat' tohto nového sudcu.“

Sťažovateľka sťažnosťou podanou ústavnému súdu namietala aj porušenie svojho základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy, ktorého porušenie odôvodnila takto:

„... porušenie princípu rovnosti účastníkov – zvýhodnenie účastníka konania – odporcu z dôvodu, že nebolo sporné uzatvorenie poisťnej zmluvy ani poisťná udalosť, ale len výška, poisťnej sumy, ktorú bola poisťovňa povinná zaplatiť a ktorú znalecký posudok Ing. K. presne určil.“

Napokon sťažovateľka namietala, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 bolo porušené aj jej základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, pričom v tejto súvislosti v sťažnosti uviedla, že „sťažovateľovi do dnešného dňa nebolo doručené vyjadrenie odporcu k odvolaniu zo dňa 24. 11. 2008, čím bolo porušené jeho základné právo konať pred súdom a možnosť relevantne sa vyjadriť k tvrdeniam odporcu“.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo spoločnosti D. s. r. o., Ž. podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy SR a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obo 170/2008 zo dňa 16. 12. 2009 porušené bolo.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obo 170/2008 zo dňa 16. 12. 2009 sa zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť spoločnosti D. s. r. o., Ž. troj právneho zastúpenia vo výške 254,88 eur... na účet právneho zástupcu JUDr. M. R., advokáta, Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstata námietok sťažovateľky proti namietanému rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 spočíva predovšetkým v jej tvrdení, že ním došlo k porušeniu jej (bod A) základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to jednak v dôsledku toho, že najvyšší súd nenapravil pochybenie krajského súdu v súvislosti s vyhodnocovaním dôkazov (znaleckých posudkov), ako aj v dôsledku toho, že najvyšší súd sa podľa nej v tomto sťažnosťou napádanom rozhodnutí odchýlil od svojho právneho názoru vysloveného v tejto veci už v jeho skoršom rozhodnutí. Súčasne k otázke premlčania sťažovateľkou žalovaného nároku, kvôli ktorému najvyšší súd potvrdil zamietnutie žaloby sťažovateľky, sťažovateľka kladie za vinu uplynutie lehoty krajskému súdu, ktorý ju podľa nej riadne nepoučil o náležitostiach žalobného petitu, a to aj napriek tomu, že nebola kvalifikovane právne zastúpená, a tiež preto, že krajský súd pochybil pri doručovaní rozsudku z 25. októbra 2001, pričom najvyšší súd podľa sťažovateľky tieto skutočnosti vôbec nezohľadnil pri vyhodnocovaní otázky premlčania ňou žalovaného nároku. Okrem toho sťažovateľka namieta, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 bolo porušené aj (bod B) jej základné právo na zákonného sudcu zaručené v čl. 48 ods. 1 ústavy, ďalej (bod C) jej základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a napokon (bod D) aj jej základné právo na rovnosť účastníkov v konaní zaručené v čl. 47 ods. 3 ústavy.

Z vyžiadaného súdneho spisu krajského súdu sp. zn. 58 Cb 40/99 ústavný súd zistil pre rozhodovanie o sťažnosti sťažovateľky tieto podstatné skutočnosti:

Žalobou z 24. augusta 1999 sa sťažovateľka, ktorá v tom čase ešte nebola kvalifikovane právne zastúpená, domáhala proti žalovanému takto sformulovaného žalobného nároku (petit): *„Žalovaný je povinný postupovať pri stanovení výšky poistného plnenia podľa článku 9 bod 2 všeobecných poistných podmienok, ktoré sú súčasťou poistnej zmluvy a zaplatiť žalobcovi poistné plnenie v súlade s článkom 9 bod 2 všeobecných poistných podmienok vo výške poistnej čiastky určenej článkom 5 poistnej zmluvy po odpočítaní ceny trosiek predmetu poistenia a už zaplateného poistného plnenia spolu s príslušným úrokom z omeškania od 13.10.1997 do zaplatenia, ako aj trovy konania, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.“*

Následne 25. apríla 2001 sťažovateľka splnomocnila na svoje zastupovanie v konaní advokáta, ktorý bol na pojednávaní konanom 26. apríla 2001 krajským súdom poučený *„v zmysle ust. § 79 ods. 1, 42, 80 O. s. p. o vadách žaloby“*, pretože žalobný petit v podobe, v akej bol naformulovaný sťažovateľkou, bol nevykonateľný, na základe čoho právny zástupca sťažovateľky podaním z 15. júna 2001 upravil žalobný petit takto: *„Žalovaná poisťovňa pri stanovení výšky poistného plnenia nepostupovala podľa dohodnutých poistných podmienok.“*

Na pojednávaní 25. októbra 2001 krajský súd aj v prítomnosti právneho zástupcu sťažovateľky vyhlásil vo veci rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľky zamietol z dôvodu, že sťažovateľka nepreukázala naliehavý právny záujem svojej určovacej žaloby, tak ako to vyžaduje ustanovenie § 80 písm. c) OSP, pričom súčasne konštatoval, že sťažovateľka sa v danom stave mohla domáhať ochrany svojich práv žalobou o plnenie.

Následne krajský súd uvedený rozsudok nedoručoval právnemu zástupcovi sťažovateľky, ale len priamo sťažovateľke, avšak na adresu, ktorá nebola zapísaná v obchodnom registri ako jej sídlo, preto sa jej zásielku nepodarilo doručiť, avšak krajský súd na základe fikcie doručenia vyznačil právoplatnosť rozsudku dňom 10. december 2001. Až na základe žiadosti právneho zástupcu sťažovateľky z 19. mája 2003 mu bol rozsudok krajského súdu doručený 16. júna 2003.

Z dôvodu už uvedených procesných pochybení pri doručovaní rozsudku krajského súdu najvyšší súd akceptoval odvolanie sťažovateľky proti nemu ako včas podané

a v odvolacom konaní uznesením sp. zn. 5 Obo 177/03 z 25. januára 2005 zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že krajský súd nesprávne posúdil žalobu sťažovateľky ako žalobu podľa § 80 písm. c) OSP, zatiaľ čo podľa najvyššieho súdu ju mal posúdiť ako žalobu o plnenie podľa § 80 písm. b) OSP.

Následne na pojednávaní konanom 22. septembra 2005 sa žalovaný (aj písomným podaním) v prítomnosti sťažovateľky, ako aj jej právneho zástupcu vyjadril k veci v tom zmysle, že ak krajský súd považoval pôvodný žalobný petit za zmenený v zmysle návrhu právneho zástupcu sťažovateľky z 15. júna 2001, potom išlo skutočne o žalobu o určenie a podľa žalovaného krajský súd postupoval správne, keď ju vyhodnotil podľa § 80 písm. c) OSP. Avšak v prípade, že krajský súd konal na základe pôvodného žalobného petitu sťažovateľky, ten bol podľa žalovaného neurčitý a nezrozumiteľný, pretože z neho nebolo zrejmé, čoho sa sťažovateľka domáha, a teda žalobný petit v tejto podobe bol aj nevykonateľný. Žalovaný bol teda toho názoru, že nárok sťažovateľky podľa pôvodného žalobného petitu bude identifikovateľný a bude možné o ňom konať až po jeho úprave, pričom v tejto súvislosti žalovaný konštatoval, že aj keby v tomto štádiu konania sťažovateľka špecifikovala pôvodný žalobný petit, jej nárok je už premlčaný. Súčasne žalovaný zdôraznil, že sťažovateľka ho už predžalobným listom z 15. októbra 1998 vyzvala na zaplatenie 75 240 USD, t. j. už pred podaním žaloby muselo byť sťažovateľke zrejmé, akej sumy sa domáha, a preto nie je jasné, prečo v tomto smere sťažovateľka nešpecifikovala aj petit v čase podania žaloby. Následne právny zástupca sťažovateľky na pojednávaní vyhlásil, že netrvá na zmene žalobného petitu, ktorú navrhoval podaním z 15. júna 2001, takže potom krajský súd pojednávanie odročil s tým, že sťažovateľke uložil povinnosť presne vyšpecifikovať, čoho sa od žalovaného domáha.

Podaním z 31. októbra 2005 právny zástupca sťažovateľky žiadal zmenu žalobného petitu v tomto jeho novom znení: *„Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 2 519 712,30 Sk spolu so 17,6 %- ným úrokom z omeškania od 13. 10. 1997 až do zaplatenia a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku.“*

Uznesením z 15. decembra 2005 krajský súd pripustil zmenu žalobného petitu v zmysle požiadavky právneho zástupcu sťažovateľky z 31. októbra 2005 (uznesenie nadobudlo právoplatnosť 14. januára 2006).

Na návrh sťažovateľky bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie uznesením krajského súdu z 24. septembra 2007 a opatrením predsedníčky krajského súdu sp. zn. Spr. 3021/2008 z 27. mája 2008 k zmene zákonného sudcu z dôvodu, že pôvodný zákonný sudca (JUDr. P. P.) bol rozvrhom práce na rok 2008 od 1. januára 2008 preradený z obchodnoprávneho kolégia na občianskoprávne kolégium krajského sudu, pričom nová zákonná sudkyňa (JUDr. J. G.) bola na prerokovanie tejto veci vybraná 27. mája 2008 pomocou technických a programových prostriedkov.

Na pojednávaní konanom 2. septembra 2008 krajský súd v prítomnosti právneho zástupcu sťažovateľky vyhlásil vo veci rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľky opätovne zamietol ako neopodstatnenú, a to na základe vyhodnotenia záverov znaleckých posudkov.

Na základe odvolania sťažovateľky najvyšší súd na pojednávaní konanom 16. decembra 2009 po vypočutí oboch právnych zástupcov aj k otázke žalovaným vznesenej námietke premlčania vyhlásil vo veci rozsudok sp. zn. 4 Obo 170/08, ktorým rozsudok krajského súdu potvrdil, avšak z dôvodu premlčania žalovaného nároku.

Rozsudok krajského súdu sp. zn. 58 Cb 40/99 z 2. septembra 2008 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 nadobudli právoplatnosť 22. januára 2010.

A. K namietanému porušeniu základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru

Dôvody, kvôli ktorým sťažovateľka namieta porušenie základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie, sú založené na jej presvedčení, že najvyšší súd ako súd odvolací nenapravil pochybenie krajského súdu, keď vo svojom rozhodnutí o odvolaní nevysvetlil resp. neobjasnil, prečo pre rozhodnutie vo veci samej mal pre krajský súd väčšiu dôkaznú hodnotu znalecký posudok, ktorý si dal vypracovať žalovaný, a nie znalecký posudok vypracovaný súdom ustanoveným znalcom. Ďalším dôvodom sťažovateľky je to, že najvyšší súd sťažnosťou napádaným rozhodnutím rozhodol na základe úplne nového dôvodu (premlčanie žalovaného nároku), ktorým sa krajský súd dovtedy nezaoberal, takže sťažovateľka sa k tomuto novému dôvodu nemala možnosť vyjadriť, pričom sťažovateľka navyše tvrdí, že najvyšší súd nezohľadnil, že vinu za plynutie premlčacej lehoty nesie

krajský súd, a nie sťažovateľka, pretože krajský súd ju podľa nej nepoučil o náležitostiach žalobného petitu a tiež chybné doručoval prvý rozsudok, čo tiež prispelo k plynutiu času. Napokon dôvodom na namietané porušenie základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 je aj tvrdenie sťažovateľky, že najvyšší súd sa v tomto rozhodnutí odchýlil od svojho právneho názoru, ktorý vyslovil v tejto veci už vo svojom skoršom rozhodnutí sp. zn. 5 Obo 177 /03 z 25. januára 2005, podľa ktorého už pôvodná žaloba sťažovateľky bola žalobou o plnenie.

Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či sú, alebo nie sú v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave. Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav.

Inými slovami, skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, II. ÚS 127/07). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý im predchádzal.

Najvyšší súd svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky prejednal vec podľa ustanovenia § 212 ods. 1 O. s. p., § 214 ods. 2 O. s. p. na pojednávaní konanom dňa 16. 12. 2009 a dospel k záveru, že odvolaniu nevyhovel.

Predmetom sporu je právo na plnenie z poistnej zmluvy č. 805-9057310 uzavretej medzi žalobcom a žalovaným na predmet poistenia vrtuľník SCHWEIZER 300C, imatrikulačná značka OM-PII výrobné číslo S 1197. Fakt, že k uzavretiu poistnej zmluvy došlo sporný nie je. Fakt, že k poistnej udalosti došlo taktiež sporný nie je.

Z odvolania žalobcu vyplýva, že základnou otázkou pre posúdenie správnosti napadnutého rozhodnutia a dôvodnosti odvolania žalobcu, je či, či žalovaný pri vypočítaní poistného plnenia postupoval v súlade s dohodnutými všeobecnými poistnými podmienkami, keď pri výpočte poistného plnenia vychádzal z článku 9 ods. 1 všeobecných poistných podmienok a nie z článku 9 ods. 2 všeobecných podmienok. Na pojednávaní konanom v odvolacom konaní účastníci konania na svojich prednesoch zotrvali a právny zástupca žalovaného na dotaz súdu, či na vznesenej námietke premlčania na pojednávaní v prvostupňovom konaní dňa 28.03.2007 zotrváva, oznámil, že áno. Podľa žalobcu ním uplatnený nárok, premlčaný nie je.

Najvyšší súd z obsahu napadnutého rozhodnutia zistil, že s námietkou premlčania sa prvostupňový súd nevysporiadal. Predtým ako sa odvolací súd zaoberal na základe akého odseku článku 9 všeobecných poistných podmienok mal byť nárok na poistné plnenie vypočítaný, považoval za potrebné zaoberať sa dôvodnosťou námietky premlčania. Z návrhu na začatie konania, doručeného súdu 26. 08. 1999 vyplýva, že týmto si žalobca uplatnil právo na určenie povinnosti plniť podľa dohodnutých poistných podmienok. Z takto označeného návrhu na začatie konania nevyplýva, že žalobca si uplatnil právo na vyplatenie poistného plnenia. Návrh na zmenu žalobca uplatnil podaním doručeným súdu 07. 11. 2005, to jest sedem rokov po uplynutí poistnej udalosti a šesť rokov od podania návrhu na začatie konania, kedy si už právo na vyplatenie poistného plnenia nemohol jednoznačne uplatniť. Návrh na začatie konania doručený súdu 26. 08. 1999 nie je možné považovať za návrh na začatie konania o vyplatenie poistného plnenia, a preto s odkazom na ustanovenie § 397 Obchodného zákonníka námietku vznesenú žalovaným, odvolací súd označil za dôvodnú.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe takto posúdeného právneho stavu napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu, i keď z iných dôvodov označil za vecne správne a podľa ustanovenia § 219 O. s. p. ho potvrdil.“

Z citovanej časti rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd skôr, ako by bol pristúpil k meritórnemu preskúmaniu odvolaním napadnutého rozhodnutia krajského súdu o zamietnutí žalovaného nároku, skúmal najsamprv podmienky prípustnosti jeho uplatnenia, t. j. zaoberal sa námietkou premlčania toho nároku, ktorú uplatnil žalovaný už 22. septembra 2005, teda v čase, keď vo veci konal ešte krajský súd, ktorý sa však s touto námietkou žalovaného žiadnym spôsobom nevysporiadal. Vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší súd ustálil, že sťažovateľkou žalovaný nárok bol už premlčaný, bolo aj podľa názoru ústavného súdu bez právneho významu, aby najvyšší súd skúmal ešte aj opodstatnenosť výšky tohto nároku ako takého. Preto sa podľa názoru ústavného súdu javí zjavne neopodstatnenou námietka sťažovateľky, podľa ktorej najvyšší súd porušil jej právo na spravodlivý proces tým, že nenapravil pochybenie krajského súdu, keď sa nezaoberal dôkaznou hodnotou krajským súdom vykonaných dôkazov týkajúcich sa opodstatnenosti výšky žalovaného nároku.

Vzhľadom na uvedené je podľa názoru ústavného súdu neopodstatnená aj námietka sťažovateľky, podľa ktorej sa k dôvodu (premlčanie žalovaného nároku), na základe ktorého najvyšší súd rozhodol o potvrdení rozsudku krajského súdu, nemohla kvalifikovane vyjadriť, pretože krajský súd sa týmto dôvodom nezaoberal, takže sa o ňom dozvedela až z rozhodnutia najvyššieho súdu. V tejto súvislosti ústavný súd upriamuje pozornosť na už uvedený priebeh procesnej situácie v tejto veci v konaní pred krajským súdom, ako aj pred najvyšším súdom, z ktorej vyplýva, že námietku premlčania žalovaného nároku žalovaný uplatnil ešte v konaní pred krajským súdom 22. septembra 2005, takže sťažovateľka, ktorá bola kvalifikovane právne zastúpená, sa k tejto námietke mala možnosť vyjadriť už aj v konaní pred krajským súdom, ale aj na pojednávaní pred najvyšším súdom konanom 16. decembra 2009, na ktorom najvyšší súd vypočul oboch právnych zástupcov účastníkov konania vyslovene aj k otázke námietky premlčania a až následne vyhlásil vo veci rozsudok sp. zn. 4 Obo 170/08.

Okrem toho ústavný súd nad rámec podotýka, že ak sa sťažovateľka domnievala, že najvyšší súd jej nedal dostatočný priestor, aby sa mohla vyjadriť k námietke žalovaného o premlčaní ňou žalovaného nároku, t. j. že jej tak zabránil konať pred súdom, mala

možnosť z tohto dôvodu podať proti rozhodnutiu odvolacieho najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 dovolanie podľa § 237 písm. f) OSP.

Pokiaľ ide o ďalšie tvrdenie sťažovateľky, že najvyšší súd pri svojom rozhodovaní nezohľadnil, že za plynutie času, kvôli ktorému napokon rozhodol tak, že jej nárok bol premlčaný, nesie zodpovednosť krajský súd, a nie samotná sťažovateľka, pretože podľa sťažovateľky ju krajský súd náležite nepoučil o náležitostiach žalobného petitu, ako aj preto, že krajský súd doručil sťažovateľke rozsudok z 25. októbra 2001 až po viac ako roku a pol, ústavný súd poukazuje na už uvedené zistenia zo súdneho spisu.

Podľa týchto zistení sťažovateľka síce podala žalobu v čase, keď ešte nebola kvalifikovane právne zastúpená, avšak 25. apríla 2001 splnomocnila na svoje zastupovanie v konaní advokáta, ktorý bol na pojednávaní konanom 26. apríla 2001 krajským súdom riadne poučený „v zmysle ust. § 79 ods. 1, 42, 80 O. s. p. o vadách žaloby“, pretože žalobný petit v podobe, v akej bol naformulovaný sťažovateľkou, bol nevykonateľný, na základe čoho právny zástupca sťažovateľky podaním z 15. júna 2001 žalobný petit upravil. Sťažovateľka síce na jednej strane argumentuje tým, že v čase podania žaloby nebola kvalifikovane právne zastúpená, avšak na druhej strane sa napokon ako na právne relevantný odvoláva na žalobný petit uvedený v pôvodnej žalobe (žaloba o plnenie), ktorú podala bez právneho zastúpenia, zatiaľ čo na druhej strane vyhlasuje, že netrvá na žalobnom petite, ktorý napriek poučeniu naformuloval jej právny zástupca 15. júna 2001 (žaloba o určenie).

Rovnako v súvislosti s tvrdením sťažovateľky, že iba krajský súd nesie zodpovednosť za oneskorené jej doručenie rozsudku z 25. októbra 2001, kvôli čomu napokon došlo podľa najvyššieho súdu aj k premlčaniu jej nároku, ústavný súd konštatuje, že zo súdneho spisu vyplýva, že na pojednávaní konanom 25. októbra 2001, na ktorom bol predmetný rozsudok krajským súdom vyhlásený, bol osobne prítomný aj právny zástupca sťažovateľky, ktorý teda mal vedomosť o vyhlásení rozsudku, avšak o jeho doručenie sa zaujímal až po viac ako roku a pol, takže istý podiel viny na vzniknutej procesnej situácii nesie aj sťažovateľka, nehovoriac o tom, že od 25. apríla 2001 bola kvalifikovane právne zastúpená, takže od vzniku poistnej udalosti 5. mája 1998, z ktorej si žalovaný nárok

uplatňovala, mala aj tak dostatok času, aby si do uplynutia 4-ročnej premlčacej lehoty (§ 397 Obchodného zákonníka) kvalifikovane svoj nárok uplatnila.

V súvislosti s namietaným porušením základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie ústavný súd nemôže ako na relevantný prihliadnuť ani na argument sťažovateľky, podľa ktorého sa najvyšší súd v sťažnosťou napádanom rozhodnutí sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 odchyľil od svojho právneho názoru vysloveného v tejto veci vo svojom skoršom rozhodnutí, podľa ktorého malo byť zřejmé, že už pôvodná žaloba sťažovateľky bola žalobou o plnenie, čo podľa sťažovateľky najvyšší súd v napádanom rozhodnutí poprel. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na citované rozhodnutie najvyššieho súdu, podľa ktorého si sťažovateľka pôvodnou žalobou síce uplatnila právo na plnenie podľa dohodnutých poistných podmienok, t. j. aby bol žalovaný zaviazaný plniť podľa týchto poistných podmienok, avšak z tejto žaloby nevyplývalo, že by si uplatnila právo aj na vyplatenie poistného plnenia.

Napokon v tomto smere je dôležité podporne poukázať aj na uznesenie krajského súdu z 15. decembra 2005, ktorým krajský súd pripustil zmenu pôvodnej žaloby, pričom aj z odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že pôvodnou žalobou sa sťažovateľka domáhala určenia, že žalovaný pri stanovení výšky poistného plnenia nepostupoval v súlade s dohodnutými poistnými podmienkami, pričom proti tomuto uzneseniu sa sťažovateľka neodvolala.

Na základe všetkých uvedených zistení ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd svoje závery vzhľadom na všetky okolnosti prípadu uviedol a zdôvodnil v ich logickej postupnosti spôsobom, ktorý nemožno považovať za zjavne neodôvodnený, svojvoľný a arbitrárny alebo v rozpore s ústavou.

Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti (II. ÚS 3/97, I. ÚS 225/05, II. ÚS 56/07) vyslovil, že právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nezahŕňa v sebe záruku úspechu v konaní. Ak sa konanie pred všeobecným súdom neskončí podľa

predstav účastníka konania, táto okolnosť sama osebe nie je právnym základom pre namietnutie porušenia týchto práv sťažnosťou pred ústavným súdom.

Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu.

Podľa názoru ústavného súdu právny názor najvyššieho súdu v danej veci je zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom, ktorý ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľný. Zo záverov najvyššieho súdu nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty či zmyslu.

Zjavne neopodstatneným návrhom je návrh, ktorým sa namieta taký postup orgánu verejnej moci, ktorým nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označila sťažovateľka, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namieta (napr. II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 298/06).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

B. K namietanému porušeniu základného práva na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy

Sťažovateľka sťažnosťou podanou ústavnému súdu namietala, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 bolo porušené aj jej základné právo na zákonného sudcu, kvôli tomu, že v jej veci pojednával na krajskom súde JUDr. P., avšak na poslednom pojednávaní vec prerokovávala a rozsudok vyhlásila sudkyňa JUDr. G.

bez tohto, aby účastníkom konania objasnila, kvôli akej skutočnosti k tejto zmene v osobe zákonného sudcu došlo.

Ústavný súd len dodáva, že zo súdneho spisu vyplýva, že k zmene zákonného sudcu došlo na základe rozvrhu práce krajského súdu na rok 2008, a to opatrením predsedníčky krajského súdu sp. zn. Spr. 3021/2008 z 27. mája 2008.

V uvedených súvislostiach ústavný súd poznamenáva, že výmena zákonného sudcu krajského súdu nemôže byť bez ďalšieho v príčinnej súvislosti s namietaným rozsudkom najvyššieho súdu, napr. v prípade, že túto skutočnosť sťažovateľka nenamietala aj v odvolaní proti rozsudku krajského súdu. Keďže tak sťažovateľka podľa zistenia ústavného súdu neučinila, najvyšší súd ani nemal dôvod sa s touto námietkou vysporadúvať. Okrem tohto na pojednávaní konanom 2. septembra 2008, na ktorom zákonná sudkyňa krajského súdu JUDr. G. vyhlásila rozsudok, bol osobne prítomný aj právny zástupca sťažovateľky, avšak zo zápisnice z tohto pojednávania ani zo žiadneho iného jeho písomného podania nevyplýva, že by spochybňoval zákonného sudcu krajského súdu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

C. K namietanému porušeniu základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy

Sťažovateľka namieta, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 170/08 zo 16. decembra 2009 bolo porušené aj jej základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, a to v dôsledku tohto, že jej nebolo na vyjadrenie zaslané vyjadrenie žalovaného k jej odvolaniu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu zistil, že vyjadrenie žalovaného k odvolaniu sťažovateľky síce nebolo sťažovateľke doručené, avšak najvyšší

súd pred vyhlásením rozhodnutia vec prerokoval na pojednávaní 16. decembra 2009 v prítomnosti právnych zástupcov obidvoch sporových strán, teda aj sťažovateľky, kde mala sťažovateľka možnosť vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom. Okrem toho zo zápisnice z označeného pojednávania najvyššieho súdu nevyplýva, že by sťažovateľka nedoručenie jej vyjadrenia žalovaného akýmkoľvek spôsobom namietala, nehovoriac o tom, že ustanovenie § 209a OSP účinné v rozhodnom čase ukladalo povinnosť prvostupňovému súdu (v danom prípade krajskému súdu), aby doručoval účastníkom konania na vyjadrenie iba odvolanie smerujúce proti rozhodnutiu vo veci samej a po uplynutí lehoty na podanie odvolania a vyjadrenia k odvolaniu mal prvostupňový súd vec bez zbytočného odkladu predložiť odvolaciemu súdu, t. j. v rozhodnom čase neexistovala zákonná povinnosť prvostupňového súdu a ani odvolacieho súdu zasielať vyjadrenie účastníkov k odvolaniu na ďalšie vyjadrenie odvolateľovi.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

D. K namietanému porušeniu základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie základného práva na rovnosť účastníkov v konaní z dôvodu, „že nebolo sporné uzatvorenie poistnej zmluvy ani poistná udalosť, ale len výška, poistnej sumy, ktorú bola poisťovňa povinná zaplatiť a ktorú znalecký posudok Ing. K. presne určil“ (s. 3 sťažnosti).

Z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva:

„Predmetom sporu je právo na plnenie z poistnej zmluvy... Fakt, že k uzavretiu poistnej zmluvy došlo sporný nie je. Fakt, že k poistnej udalosti došlo taktiež sporný nie je.“

Vzhľadom na uvedené ústavný súd nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi argumentáciou sťažovateľky o porušení základného práva na rovnosť účastníkov v konaní

a napádaným rozhodnutím najvyššieho súdu, preto sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, ako aj priznanie úhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľky (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd sa touto časťou sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2010